

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL-PENAL

CZU: 343.35

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.2\(69\).01](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.2(69).01)

OBIECTUL MATERIAL (IMATERIAL) ȘI PRODUSUL ÎN CAZUL EXERCITĂRII ATRIBUȚIILOR ÎN SECTORUL PUBLIC ÎN SITUAȚIE DE CONFLICT DE INTERESE

Iancu ZAPOROJAN,
procuror-șef al Procuraturii
raionului Nisporeni,
doctorand, USM
<https://orcid.org/0009-0001-5573-1447>

SUMAR

Infracțiunile de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, prevăzute la art. 326¹ din Codul penal al Republicii Moldova, posedă atât obiect material (imaterial), cât și produs. Atingerea adusă obiectului juridic special al acestor infracțiuni se face prin intermediul obiectului material (imaterial) al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ din Codul penal al Republicii Moldova. La rândul său, produsul apare în rezultatul comiterii acestor infracțiuni, din cauza atingerii aduse obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ din Codul penal al Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: obiectul material al infracțiunii, obiectul imaterial al infracțiunii, produsul infracțiunii, cerere, demers, plângere, act administrativ, act juridic, decizie, act normativ.

În opinia lui Gh. Gladchi, „nu orice infracțiune are obiect material, întrucât, la săvârșirea multor infracțiuni, acțiunea-inacțiunea incriminată nu se îndreaptă împotriva unei entități materiale” [11, p. 71]. Această opinie o confirmă C. Bulai și B.N. Bulai, care menționează: „Obiectul material există nu la orice infracțiune, ci numai la acelea la care valoarea socială ocrotită constă sau se exprimă într-o entitate materială, astfel că amenințarea sau vătămarea relațiilor sociale are loc prin intermediul acestei entități, care este obiectul material al infracțiunii” [2, p. 198]. Cu alte cuvinte, dacă obiectul juridic special este prezent în cazul oricărei infracțiuni, atunci prezența obiectului material este opțională. Totodată, în situația în care obiectul material este un semn obligatoriu al unei anumite infracțiuni, nu se poate

THE EXERCISE OF DUTIES IN THE PUBLIC SECTOR IN A CONFLICT-OF-INTERESTS SITUATION: THE MATERIAL (IMMATERIAL) OBJECT AND THE OUTPUT OF THE OFFENSE

SUMMARY

The offenses of exercising duties in the public sector in a conflict-of-interest situation, provided by the art. 326¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova, possesses both a material object (immaterial) and output. Damage to the special juridical object of these offenses is done through the material (immaterial) object of the offenses provided by the art. 326¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova. As for the output appear as a result of the commission of these offenses, due to the impact brought to the special juridical object of the offenses provided by the art. 326¹ of the Criminal Code of the Republic of Moldova.

Key-words: *the material object of an offense, the immaterial object of an offense, proceeds of an offense, request, approach, complaint, administrative act, juridical act, decision, normative act.*

spune că acest semn este facultativ. În asemenea împrejurări, lipsa obiectului material va însemna lipsa componentei de infracțiune și, respectiv, lipsa temeiului de aplicare a răspunderii penale.

Este, cel puțin, stranie afirmația făcută de A.-L. Pușcașu: „În ceea ce privește obiectul material, considerăm că infracțiunea de conflict de interese este o infracțiune formală, deoarece prin aceste dispoziții este incriminată îndeplinirea deficitară a atribuțiilor de serviciu a unui funcționar public” [14, p. 135]. Prezența obiectului material nu depinde de structura laturii obiective a infracțiunii. Sunt destule exemple (viol, tâlhărie, șantaj, act terorist, huliganism etc.) care demonstrează că infracțiunile formale pot avea obiect material. Totodată, sunt infracțiuni materiale care nu au obiect material. Ne referim la infracțiunile prevăzute, de exemplu, la alin.(3) art.138, art. 238, 241, 245⁴, 245⁶, 245⁸ CP RM. Ca urmare, lipsa

sau prezența obiectului material al infracțiunii poate fi stabilită în fiecare caz concret, doar după interpretarea dispoziției de incriminare.

După această clarificare, întrebarea pe care ne-o punem este dacă au obiect material infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM.

După părerea lui S. Brînza și V. Stati, „obiectul material (imaterial) al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM îl reprezintă materia primă, materialele sau alte entități preexistente din care se confecționează produsul infracțiunii” [1, p. 22]. C. Chihai aderă la acest punct de vedere [3, p. 167].

Rezultă că obiectul material (imaterial) al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM îl reprezintă, după caz:

- 1) cererile, demersurile sau plângerile care urmează a fi soluționate de către făptuitor;
- 2) proiectul de act administrativ care urmează a fi adoptat de către făptuitor;
- 3) actul juridic care urmează a fi încheiat de către făptuitor, direct sau prin intermediul unei persoane terțe;
- 4) decizia care urmează a fi luată de către făptuitor sau la a cărei luare urmează să participe făptuitorul.

La rândul său, produsul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM este cel care apare în rezultatul comiterii acestora, din cauza atingerii aduse obiectului juridic special al acestor infracțiuni. Astfel, cererile, demersurile sau plângerile care urmează a fi soluționate de către făptuitor devin, în rezultatul săvârșirii infracțiunii, cereri, demersuri sau plângeri pe care făptuitorul le-a soluționat. Proiectul de act administrativ, ce urmează a fi adoptat de către făptuitor, devine, în rezultatul comiterii infracțiunii, act administrativ pe care făptuitorul l-a adoptat. Actul juridic care urmează a fi încheiat de către făptuitor (direct sau prin intermediul unei persoane terțe) devine, în rezultatul săvârșirii infracțiunii, act juridic pe care făptuitorul l-a încheiat direct sau prin intermediul unei persoane terțe. În sfârșit, decizia care urmează a fi luată de către făptuitor sau cu participarea făptuitorului devine, în rezultatul comiterii infracțiunii, decizie pe care făptuitorul a luat-o ori la a cărei luare acesta a participat.

În continuare, considerăm necesară examinarea noțiunilor care se referă la obiectul material (imaterial)/produsul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

1) Cerere

Literalmente, prin „cerere” se înțelege „sesizarea adresată unui organ de jurisdicție sau unui alt organ de stat pentru valorificarea, recunoașterea sau apărarea unui drept” [9, p. 164].

În ceea ce privește destinatarul cererii, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, acesta poate fi nu doar un organ de jurisdicție sau un alt organ de stat. După cum rezultă din dispoziția art. 326¹ CP RM, destinatar al cererii poate fi făptuitorul sau orice organizație publică (în sensul art. 2 al Legii nr. 133/2016) în care activează făptuitorul.

Pentru aplicarea art. 326¹ CP RM, nu contează care este obiectul cererii și cine este autorul acesteia.

Noțiunea de cerere din art. 326¹ CP RM se subsumează noțiunii de petiție, care este utilizată în art. 52 „Dreptul de petiționare” din Constituția Republicii Moldova. Conform alineatului (1) al acestui articol, „cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor” [8]. Faptul că noțiunea de cerere din art. 326¹ CP RM se subsumează noțiunii de petiție rezultă din alin. (1) art. 9 al Codului administrativ: „Prin petiție, în sensul prezentului cod, se înțelege orice cerere, sesizare sau propunere adresată unei autorități publice de către o persoană fizică sau juridică” [4]. În alineatul (2) al acestui articol este definită noțiunea de cerere: „Prin cerere se solicită emiterea unui act administrativ individual sau efectuarea unei operațiuni administrative” [4].

Cât privește sesizarea și propunerea, menționate în art. 9 al Codului administrativ, nu este exclus ca acestea să intre sub incidența noțiunii „demers”, utilizate în art. 326¹ CP RM.

2) Demers

Literalmente, prin „demers” se înțelege „acțiunea întreprinsă (pe lângă cineva) în susținerea unei cauze; intervenția în scopul obținerii unui anumit rezultat” [9, p. 275]. Adaptând această definiție la exigențele art. 326¹ CP RM, ar trebui să vorbim despre actul prin care se face „intervenția în scopul obținerii unui anumit rezultat” [9, p. 275].

3) Plângere

Literalmente, prin „plângere” se înțelege „sesizarea unui organ de jurisdicție în vederea exercitării controlului asupra unui act al administrației de stat ori a refuzului unui organ de a-și îndeplini atribuțiile legale” [9, p. 806].

În ceea ce privește destinatarul plângerii, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, acesta poate fi nu doar un organ de jurisdicție. După cum rezultă din dispoziția art. 326¹ CP RM, destinatarul plângerii poate fi făptuitorul sau orice organizație publică (în sensul art. 2 al Legii nr. 133/2016) în care activează făptuitorul.

Cât privește obiectul plângerii, acesta nu se limitează la „exercitarea controlului asupra unui act al administrației de stat ori refuzul unui organ de a-și îndeplini atribuțiile legale” [9, p. 806].

4) Act administrativ

În alin. (1) art. 10 al Codului administrativ este definită noțiunea de act administrativ individual: „Actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public” [4]. Nu apare niciun dubiu că actul administrativ individual poate apărea în calitate de obiect material (imaterial)/produs al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

Actul administrativ normativ nu poate apărea în calitate de obiect material (imaterial)/produs al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM. Din acest punct de vedere, suntem de acord cu A. Eșanu, care menționează: „Având în vedere că actele normative stipulate la art. 6 lit. e)-h) din Legea cu privire la actele normative, nr. 100 din 22.12.2017 [...], constituie acte administrative normative în sensul art. 12 al Codului administrativ, adoptarea respectivei acte, chiar în situație de conflict de interese, nu poate genera răspundere penală în temeiul art. 326¹ CP RM” [10, p. 54].

Într-adevăr, actul administrativ normativ este vizat în excepția prevăzută la alin. (3) art. 326¹ CP RM: „Dispozițiile prezentului articol nu se aplică în cazul emiterii, aprobării sau adoptării unor acte normative” [6]. Conform art. 12 al Codului administrativ, „un act administrativ normativ este actul juridic subordonat legii, adoptat, aprobat sau emis de o autoritate publică în baza prevederilor constituționale sau legale, care nu se supune controlului constituționalității și stabilește reguli de aplicare obligatorii pentru un număr nedeterminat de situații identice” [4].

Din definiția noțiunii de act normativ (din art. 2 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative) rezultă că acest act are, printre altele, un caracter „impersonal” [13]. Impersonalitatea actului normativ are ca efect lipsa de relevanță a unui eventual conflict de interese în situația de emiterie, aprobare sau adoptare a unor acte normative. Nu se exclude ca de actul normativ, emis, aprobat sau adoptat de către un deputat, ministru, consilier raional etc., să beneficieze fie chiar acest deputat, ministru, consilier raional etc., fie o persoană apropiată acestuia, în sensul art. 2 al Legii nr. 133/2016. În acest caz, datorită excepției de la alin. (3) art. 326¹ CP RM, deputatul, ministrul, consilierul raional respectiv etc. nu vor putea fi trași la răspundere în baza art. 326¹ CP RM.

5) Act juridic

Noțiunea „act juridic” din art. 326¹ CP RM presupune două accepțiuni diferite. Prima dintre aceste accepțiuni este cea consacrată în Codul civil. Astfel, conform art. 308 din Codul civil, „act juridic civil este manifestarea de către persoane fizice și juridice a voinței îndreptate spre nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice civile” [5].

Sub incidența noțiunii „act juridic” nu intră contractul administrativ în sensul art. 13 al Codului administrativ: „Contractul administrativ este contractul care poate da naștere, modifica sau stinge un raport juridic de drept public, dacă legea nu prevede altfel” [4].

I. Guceac și V. Balmuș vorbesc despre „o distincție esențială între contractele administrative și contractele civile...”, dacă subiecții raporturilor juridice civile sunt pe picior de egalitate, între părțile contractelor administrative predomină relațiile de subordonare” [12, p. 4, 6]. Această afirmație are ca suport dispoziția alin. (1) art. 1 din Codul civil: „Legislația

civilă este întemeiată pe recunoașterea egalității participanților la raporturile reglementate de ea...” [5].

În Codul administrativ, noțiunile „act administrativ” și „contract administrativ” sunt folosite distinct. De asemenea, aceste noțiuni nu se găsesc într-un raport de tip „parte - întreg”, ceea ce ne dă temei să afirmăm: contractul administrativ nu poate să reprezinte obiectul material (imaterial)/produsul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

A doua accepțiune a noțiunii „act juridic” din art. 326¹ CP RM este cea care rezultă din alte acte normative decât Codul civil.

Astfel, în Constituția Republicii Moldova găsim următoarele norme: „... Nici o lege și nici un alt *act juridic* (evid. ns.) care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică” [8, art. 7]; „Curtea Constituțională... rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a *actelor juridice* (evid. ns.) sesizate de Curtea Supremă de Justiție” [8, lit. g) alin. (1) art. 135]. În același context, din definiția noțiunii de act normativ, formulată în art. 2 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative, rezultă că actul normativ este act juridic.

În ceea ce privește actul normativ, așa cum am menționat anterior, la acesta se referă excepția prevăzută la alin. (3) art. 326¹ CP RM. În acest caz, atestăm lipsa obiectului material/produsului infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

Totodată, alin. (2) art. 1 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative prevede „Prezenta lege nu se aplică actelor juridice cu caracter individual și celor cu caracter exclusiv politic...” [13].

Prin „act juridic cu caracter individual” se are în vedere „actul administrativ individual” în sensul art. 10 al Codului administrativ. În acest caz, atestăm prezența obiectului material/produsului infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

La actul juridic cu caracter exclusiv politic se referă lit. a) art. 190 al Codului administrativ: „actele exclusiv politice ale Parlamentului, ale Președintelui Republicii Moldova și ale Guvernului” [4]. Deoarece nu are un caracter normativ, actul juridic cu caracter exclusiv politic poate să reprezinte obiectul material/produsul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

6) Decizie

Literalmente, prin „decizie” se înțelege „hotărârea luată de un organ al administrației de stat sau de un organ de jurisdicție” [9, p. 266]. Adaptând această definiție la cerințele art. 326¹ CP RM, ar trebui să vorbim despre actul în care se consacră hotărârea luată de către făptuitor sau cu participarea făptuitorului.

În art. 326¹ CP RM termenul „decizie” nu se reduce nici pe departe doar la decizia unei instanțe judecătorești. Aria acestui termen este mult mai vastă.

În virtutea prevederii de la alin. (3) art. 326¹ CP RM, decizia cu caracter normativ nu poate să reprezinte obiectul material/produsul infracțiunilor pre-

văzute de acest articol. De exemplu, în alin. (7) art. 80 al Codului serviciilor media audiovizuale nr. 174 din 08.11.2018 se face deosebire între „deciziile de eliberare a licențelor de emisie și cele cu caracter normativ” [7].

Mai trebuie de precizat că, potrivit alin. (1) art. 325 din Codul civil, „în cazurile expres prevăzute de lege sau contract, la cererea persoanei îndreptățite, instanța de judecată poate să pronunțe o hotărâre judecătorească care, din data rămânerii definitive, ține loc de act juridic, dacă debitorul refuză, fără justificare, să încheie actul juridic, iar toate celelalte condiții de validitate sunt întrunite” [5]. Hotărârea judecătorească, care ține loc de act juridic, cumulează calitățile de „act juridic” și de „decizie”. Desigur, o astfel de hotărâre judecătorească poate constitui obiectul material/produsul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

Concluzii

- 1) Prezența obiectului material nu depinde de structura laturii obiective a infracțiunii. Lipsa sau prezența obiectului material al infracțiunii poate fi stabilită în fiecare caz concret, doar după interpretarea dispoziției de incriminare.
- 2) Obiectul material (imaterial) al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM îl reprezintă, după caz: a) cererile, demersurile sau plângerile care urmează a fi soluționate de către făptuitor; b) proiectul de act administrativ care urmează a fi adoptat de către făptuitor; c) actul juridic care urmează a fi încheiat de către făptuitor, direct sau prin intermediul unei persoane terțe; d) decizia care urmează a fi luată de către făptuitor sau la a cărei luare urmează să participe făptuitorul.
- 3) Produsul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM îl formează, după caz: a) cererile, demersurile sau plângerile pe care făptuitorul le-a soluționat; b) actul administrativ pe care făptuitorul l-a adoptat; c) actul juridic pe care făptuitorul l-a încheiat direct sau prin intermediul unei persoane terțe; d) decizia pe care făptuitorul a luat-o ori la a cărei luare acesta a participat.
- 4) Actul administrativ individual poate apărea în calitate de obiect material (imaterial)/produs al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.
- 5) Actul administrativ normativ nu poate apărea în calitate de obiect material (imaterial)/produs al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.
- 6) Nu se exclude ca de actul normativ emis, aprobat sau adoptat de către un deputat, ministru, consilier raional etc. să beneficieze fie chiar acest deputat, ministru, consilier raional etc., fie o persoană apropiată acestuia în sensul art. 2 al Legii nr. 133/2016. În acest caz, datorită excepției de la alin. (3) art. 326¹ CP RM, deputatul, ministrul, consilierul raional respectiv etc. nu vor putea fi trași la răspundere în baza art. 326¹ CP RM.
- 7) Noțiunea „act juridic” din art. 326¹ CP RM presupune două accepțiuni diferite: a) accepțiunea consacrată în Codul civil; b) accepțiunea care rezultă din alte acte normative decât Codul civil.
- 8) Actul juridic cu caracter exclusiv politic poate să reprezinte obiectul material/produsul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.
- 9) Decizia cu caracter normativ nu poate să reprezinte obiectul material/produsul infracțiunilor prevăzute de art. 326¹ CP RM.

Referințe bibliografice

1. Brînza S., Stati V. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. „iScience”, 2018, p. 19-30.
2. Bulai C., Bulai B.N. *Manual de drept penal. Partea generală*. București: Universul Juridic, 2007. 678 p.
3. Chihai C. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326¹ CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, p. 160-178.
4. Codul administrativ al Republicii Moldova. Nr. 116 din 19.07.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 309-320/770. În vigoare din 1 aprilie 2019.
5. Codul civil al Republicii Moldova. Nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82-86/661. În vigoare din 12 iunie 2003.
6. Codul penal al Republicii Moldova. Nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129/1012. În vigoare din 12 iunie 2003.
7. Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova. Nr. 174 din 08.11.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 462-466/766. În vigoare din 1 ianuarie 2019.
8. Constituția Republicii Moldova. Nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1/5. În vigoare din 12 iunie 2003. În vigoare din 27 august 1994.
9. Coteanu I. ș.a. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic, 1998. 1192 p.
10. Eșanu A. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, Vol. 2, p. 51-59.
11. Gladchi Gh. Obiectul material al infracțiunii și victima infracțiunii. În: *Reabilitarea victimelor infracțiunii, 22 octombrie 2021, Chișinău*. Chișinău, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Moldova, 2022, p. 70-76.
12. Guceac I., Balmuș V. Originea și dimensiunea conceptului contract administrativ. În: *Revista Națională de Drept*, 2009, nr. 1, p. 2-10.
13. Legea cu privire la actele normative. Nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17/34. În vigoare din 12 iulie 2018.
14. Pușcașu A.-L. Conflict of Interest Offence. În: *Lex ET Scientia International Journal*, vol. 21, no. 1, 2014, p. 133-139.